

σχηματίσουν μίαν ιδέαν πόσον παράλληλος μέν, ύποδεστέρα δὲ θὰ εἶναι ἡ ἐκφραστική ἰκανότης τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τῶν κατωτέρας μορφώσεως ἀπὸ τὸν κύριον καθηγητήν.

Εἶναι καταφανὲς ἀπὸ τὸ δείγμα, πόσον ἡ γλωσσικὴ ἀνεπάρκεια ἀποτελεῖ γενεσιουργὸν σύμπτωμα νοητικῆς ἀνεπαρκειᾶς. Μόνη ἀνάσχεσις τῆς ἐκδηλωθείσης ἤδη ἔθνικῆς συμφορᾶς εἶναι νὰ ἀνασυνδέσωμεν τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν τοῦ σχολείου μὲ τὰ ρίζας τῆς μὲ τὴν γραπτὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων μας, τὴν ὁποίαν τόσον ἐγκληματικῶς ἔθαψαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ 1976.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Πέτρου Στυλιανοῦ, *Σεiriὰ Ἱστορικῶν καὶ Ἀρχειακῶν ἐκδόσεων.*

Νο 1. *Οἱ Τουρκικὲς σφαγὲς στὴ Σμύρνη στὰ 1922*, Λευκωσία 1983 σελ. 37.

Ὁ Κύπριος φιλόλογος Πέτρος Στυλιανοῦ συμπολεμιστὴς τοῦ θρυλικοῦ Διγενῆ κατὰ τὸ ἔτος τοῦ 1955 καὶ συνεργάτης κατόπιν τῶν ἡγετικῶν κύκλων τῆς πατρίδος του ἔχει ἐπιδοθῆ μετὰ ζέσεως εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος τῶν δοκιμαζομένων κατοίκων τῆς μεγαλονήσου ἀναζωπυρῶν διὰ πάσης φύσεως δημοσιευμάτων τὴν ἀποσταμένην καὶ σχεδὸν ἡμιθανῆ ἐλπίδα τῆς ἀνακτῆσεως τῶν ἀπολεσθέντων προσωρινῶς κυπριακῶν ἐδαφῶν.

Ἵνα δὲ μὴ ἐμφανίζωντα ἐστερημένα ἀξιοπιστίας τὰ ἱστορήματά του ἐφρόντισε νὰ καταρτίσῃ μετὰ τῆς Νίκης Χριστοδούλου σειρὰν ἐκδοτικὴν εἰδικήν, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἱστορικὰ δημοσιεύματα ἐπικυροῦνται μὲ ἐπίσημα δοκουμέντα ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἀρχείων καὶ μὲ φωτογραφίας μαρτυρούσας ἀψευδῶς τὰ ἱστορούμενα.

Τὸ πρῶτον ἔργον τῆς σειρᾶς ὑπ' ἀρ. 1 εἶναι ἡ παράδοσις εἰς τὴν δημοσιότητα τῆς περιφήμου ἐκθέσεως τοῦ Ἀμερικανοῦ Προξένου ἐν Σμύρνη G. Horton ἀπὸ 27 Σεπτεμβρίου 1922 πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν τῆς USA. Ἡ ἐκθεσις αὐτὴ περιγράφει ρεαλιστικῶς τὴν κατάληψιν καὶ πυρπόλησιν τῆς Σμύρνης καὶ τὸν ὄλεθρον τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐκ τῆς ἐπὶ δεκαετίας παραμονῆς του εἰς τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολὴν ὁ Horton εἶναι βαθὺς γνώστης τῶν λαῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων των, διὰ τοῦτο καὶ ἐνθαρρύνεται νὰ διαγράψῃ θὰ συμβῆ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν αἱ Δυνάμεις δὲν συγκρατήσουν τὸν φανατισμὸν καὶ τὸ μῖσος τῶν ἀμορφώτων Τούρκων.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο διὰ τὴν βαθεῖαν ὑπὸ τοῦ Horton γνῶσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν καθαρὰν σύλληψιν τῶν ἱστορικῶν περιστάσεων, πρὸς δὲ καὶ διὰ τὴν διάγνωσιν τῆς πολιτικῆς τῶν Τούρκων ἔναντι τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν ἔχει τὸ κύρος τοῦ «κτῆματος ἐς αἰεὶ» καὶ πρέπει νὰ κατανοηθῆ ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μας τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ ὄλους τοὺς πολιτικούς μας, ἀλλὰ ἀπὸ ὄλους τοὺς Ἑλληνας. Καὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν συγγραφέα διὰ τὴν δημοσίευσίν του. Παραθέτω μίαν περικοπὴν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Horton: Ὁ Ἀβδούλ Χαμίτ εἶχε συνείδησιν ὅτι ἦτο κληρονόμος τῆς Βυζ. αὐτοκρατορίας, εἰς ἣν ὑπήγοντο

πολλοί λαοί. Διὰ τοῦτο ἐφρόντιζε νὰ διατηρῆ τὴν εἰρήνην ὑποθάλπων τὰς ξριδας καὶ τοὺς ἀνταγωνισμοὺς τῶν Χριστιανῶν τῆς αὐτοκρατορίας καὶ οὕτω ἀπομυζῶν ἡσύχως τοὺς ἐργαζομένους πληθυσμοὺς διὰ νὰ συντηροῦνται παρασιτικῶς καὶ πλουσίως οἱ ἄεργοι καὶ ἀδρανεῖς Τούρκοι. Οἱ Νεότουρκοι ἀνέτρεψαν τὴν πολιτικὴν αὐτὴν. Ἐνομοθέτησαν ὡς σύνθημα «ἡ Τουρκία εἰς τοὺς Τούρκους» καὶ ὡς πρόγραμμα τὴν διὰ παντὸς ἀμέσου καὶ ἐμμέσου τρόπου ἔξωσιν καὶ ἐξόντωσιν τῶν μὴ Τουρκικῶν πληθυσμῶν. Πρῶτον σύμπτωμα ἡ σφαγὴ 1.250.000 Ἀρμενίων καὶ ἀκολούθως τὸ 1922 ἡ ἐξόντωσις καὶ ἐκδιώξις πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, Ἀνατ. Θράκης καὶ Κωνσταντινουπόλεως.

Προλέγει ἐπίσης ὁ Horton ὅτι ἐὰν καταλάβουν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Θράκην θὰ ἐξοντωθοῦν οἱ ἐκεῖ πληθυσμοί. Ἐν ὄψει τῆς σαφοῦς Τουρκικῆς πολιτικῆς ὁ Horton κρίνει μέγα σφάλμα ὅτι ὁ Βενιζέλος ἐδέχθη νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Σμύρνην τὸ 1919 χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ **γραπτῶν συνθηκῶν** τὴν παραμονήν. Ἀφοῦ ἔλλειπει γραπτῆς συνθήκης οἱ σύμμαχοι διαφωνήσαντες λόγῳ ἀντιθέσεως συμφερόντων μεταγενεστέρως καὶ μὴ ἔχοντες γραπτὴν ὑποχρέωσιν ἐπρόδωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ **δεύτερον** ἔργον τῆς σειρᾶς περιγράφει τὴν μονὴν τῶν Ἀγ. Μιχαὴλ στὸν Ἀναλιόντα περιέχον τὰς ἱστορικὰς πληροφορίας περὶ ἰδρύσεως (κατὰ τὸν 15. ἢ 16. αἰ.) καὶ τὰς μεταγενεστέρως ἀνακαινίσεις τῆς. Ἰδιαίτερος περιγράφεται ἡ εἰκονογράφησις τοῦ ναοῦ καὶ τὰ σκευὴ του ἐκ τοῦ παλαιοῦ κώδικος τοῦ 1780. Ἡ περιγραφὴ αἰσθητοποιεῖται διὰ τῆς παραθέσεως πλήθους εἰκόνων μὲ ἀπόψεις τῆς μονῆς, τῆς περιοχῆς, τμημάτων αὐτῆς καὶ προπαντὸς τῶν εἰκόνων καὶ τοιχογραφιῶν τοῦ ναοῦ.

Τὸ **τρίτον** ἔργον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξέγερσιν 1985-1959 τῆς Κύπρου, τότε ποῦ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ θρυλικοῦ ἐκείνου ἥρωος Διγενῆ ὄλη ἡ νεολαία τῆς Κύπρου τυρπολουμένη ἀπὸ ἀγνὰ πατριωτικὰ ἰδεώδη μὲ τὴν ἡρωϊκὴν τῆς αὐτοθυσίαν καὶ τὴν μέθην τοῦ πατριωτισμοῦ εἶχε ἐξαρθῆ εἰς κατορθώματα ἀφθαστα. Εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ βιβλίου τούτου περιέχεται καὶ ἡ τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1958 γενομένη μάχη ἀπελευθερώσεως τοῦ Λιοπετρίου συνδεομένη μὲ διώξεις τῶν Ἀγγλων, προδοσίας ἡμετέρων καὶ βασανισμοὺς ἀγωνιστῶν. Παρατίθενται φωτογραφίαι τόπων καὶ ἀγωνιστῶν καὶ λαϊκὰ ποιήματα ὑμνοῦντα τὰ γεγονότα. Περί τοῦ Διγενῆ οὐδεὶς πού λόγος.

Εἰς τὸ τέταρτον, πέμπτον καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τῆς σειρᾶς περιγράφονται μοναὶ καὶ ναοὶ τῆς νήσου. Ἐκτίθεται ἡ περιοχὴ, ἡ ἱστορία τῆς ἰδρύσεως καὶ ἐξελίξεως, ἡ ἐν χρόνῳ ἐξέλιξις τῶν ἰδρυμάτων καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς, ἐξετάζεται ἡ ὀνομασία, ἡ πιθανὴ ἱδρυσις καὶ τὰ βιογραφικὰ τῶν λατρευομένων ἀγίων, περιγράφεται ὁ βίος καὶ αἱ κατὰ καιροὺς περιπέτειαι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐξεγέρσεως ὑπὸ τὸν Διγενῆ, καὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ 1974. Τὰ βιβλία ἐμπλουτίζονται μὲ εἰκόνας τῶν μονῶν, ναῶν, εἰκόνων, μοναζόντων καὶ μὲ καταλόγους κτημάτων καὶ σκευῶν. Ἰδιαίτερος ἀξίωσημειώτος εἶναι ἡ διερευνημένη λατρεία τοῦ Ἁγίου Μάμαντος ἐν Κύπρῳ τοῦ ὁποῦοι μνημονεύονται 66 ναοὶ ἐν τῇ νήσῳ. Τίτλοι τῶν ἔργων εἶναι: ἀριθ. 6. Ἡ ἐποποιία στὸ Λιοπέτρι, 1985 σελ. 69. Ἀριθ. 7. Τὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας Μακεδονίτισσας στὴ Λευκωσία, 1985 σελ. 75. Ἀριθ. 8. Τὸ μοναστήρι τῆς Μεταμόρφωσης στὸ Καϊμακλί 1985 σελ. 37. Ἀριθ. 9. Ἡ ἐκκλησία τ' ἄη Μάμα καὶ οἱ ἄλλες ἐκκλησίες τῆς κετεχομένης Μόρφου, 1985 σελ.

77. Ἄριθ. 11 (Κοινωνική σειρά). Προοπτικὲς καὶ στόχοι στὴν ἀποκατάστασι τῶν Κυπρίων ἀναπήρων.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Otto Vicenzi, Trümmer und Tabus, Europa 1900-2000, Das Jahrhundert der Abschaffungen, Böhlau, Wien, Köln, Graz 1984, σελ. 88 (Ἐρείπια καὶ ἄθικτα).

Ὁ Βιενναῖος κλασσικὸς φιλόλογος καὶ συγγραφεὺς Dr. O. Vicenzi, εὐρυτάτης μορφώσεως καὶ φήμης στοχαστής, εἶναι γνωστὸς εἰς τὸν τόπον μας ἀφ' ὅτου τὸ 1968 κληθεὶς εἶχε μετᾶσχει τοῦ Α' Διεθνοῦς ἐν Δελφοῖς συνεδρίου τῆς Ἀνθρωπιστικῆς Παιδείας τοῦ ἀιμνήστου Κ. Βουρβέρη μετ' ἄλλων ἐξόχων προσωπικοτήτων ἐκ διαφόρων χωρῶν καὶ ἡπείρων. Τότε εἶχε μετᾶσχει καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἣτις συνένταξε τὸ ψήφισμα τοῦ Συνεδρίου διὰ τὴν καταλληλοτέραν σύνταξιν τοῦ προγράμματος τῆς διδασκαλίας εἰς τὴν Μέσσην καὶ Ἀνωτέραν Ἐκπαίδευσιν μὲ ἰσόρροπον κατανομήν φυσικομαθηματικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν μαθημάτων. Διετέλεσεν ἐπὶ μακρὸν πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας τῶν Βιενναίων κλασσικῶν φιλολόγων καὶ εἶναι τώρα πληρεξούσιος τῆς Παγκοσμίου Ὁμοσπονδίας τῶν Ἐκπαιδευτικῶν εἰς τὸ ἐν Βιέννη Κέντρον τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Μεταξὺ τῶν δημοσιευθέντων ἔργων του πολλὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν πορείαν τῆς Εὐρώπης ἐν συσχετισμῶ πρὸς τὴν παρεχομένην εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Παιδείαν. Εἰς ἓν ἐκ τῶν τελευταίων βιβλίων του, «Εὐρώπη, Ἀνανέωσις τοῦ Πνεύματος» καὶ «Τὸ Γυμνάσιον, μία εὐκαιρία διὰ τὴν Εὐρώπην» ἀναλύει τὴν πίστιν του, ὅτι ὀρθὴ πολιτικὴ προσαρμογῆς, ἀνανεώσεως καὶ προόδου εἶναι νὰ ἀναζωογονηθῇ τὸ πνεῦμα τῶν Εὐρωπαίων μὲ τὰ μεγάλα καὶ αἰώνια διδάγματα καὶ τὰς ἀξίας τῆς ἀρχαίας κλασσικῆς φιλολογίας, ὡς συνόλου συστήματος ἀξιῶν.

Εἰς τὸ παρὸν βιβλίον διὰ τοῦ τίτλου «Ἐρείπια καὶ ἄθικτα» ὁ συγγραφεὺς ὑπαινίσσεται τὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Κ' αἰῶνος ἀρξαμένην καὶ συντελεσθεῖσαν κατεδάφισιν τῶν βασικῶν ἱστορικῶν θεσμῶν τῆς Εὐρώπης, δηλ. **Κράτους, Ἐκκλησίας καὶ Παιδείας** —καὶ συγχρόνως τὴν σιωπὴν πού ἐπέβαλον οἱ κατεδαφισταὶ— Tabu, ὅταν ἐσυνειδητοποίησαν τὴν ἔναντι τῆς Ἱστορίας εὐθύνην των.

Εἰς τὴν κατὰ κεφάλαια ἀνάλυσιν ἀναζητοῦνται αἱ ἀρχαὶ τῆς διαλυτικῆς αὐτῆς διαδικασίας ὡς αἱ φθοροποιοὶ ἐπιδράσεις τῶν ἀναπτυχθέντων κοινωνιολογικῶν καὶ πολιτικῶν ρευμάτων, τὰ ὅποια διὰ τῶν μονοπλεύρων καὶ ἐσφαλμένων δογμάτων των παρέσυραν εἰς ἐσφαλμένον δρόμον τὸν προσανατολισμὸν τῶν λαῶν. Εἰς τὰς ἐπισημάνσεις του ὁ σ. τὸ μὲν προβαίνει εἰς τὴν ἄμεσον κατάδειξιν τῶν παρερμηνειῶν, τὸ δὲ ἀναφέρεται εἰς τὰς κρίσεις ἐπιφανῶν δημοσιολόγων, αἱ ὅποια συμπίπτουν εἰς συμφῶνους διαπιστώσεις.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Β' πολέμου ὁ Μουσσολίνι ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ ἐπιτύχη συμβιβασμὸν —ἀσχέτως τῶν προθέσεών του— εἶχε προεί-